

אור לארבעה עשר

פרק ראשון פסחים כא.

עין משפט נר מצווה

(א) שנת לג. מיר נג.
 חולין קלו. [ב"ק קסו.].
 (ב) לעיל יג. א ממורה
 (ג) [לעיל יב: לקמן מ:].
 (ד) [גרב אלפס ובה"ש].
 למא מלת אף ועין מג"א
 רש סימן תמה[...]. (ה) לעיל
 ד: יא: (ו) [לעיל ג:].
 (ז) [לעיל יא:]. (ח) שנת
 (ט) [נדמתן רש"י].
 (י) [כלס פכ"ה מ"ו].
 (יא) [ע"ג]. (יב) ס"א נה
 דעבר צבל ימלא צבל יראה
 לא עבר. (יג) כפ"ח: לעבר,
 (יד) [דף ג:]. (טו) [וע"ע
 אריות כמו ב"ק קסו.
 ד"ה הכרעה].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אין הכרעה
 וכו' בין צדה תשפך
 חבל וכו':

גליון הש"ס

בתוס' ל"בא. אף לפי
 הפסקא. ע"י מיר דף ב'
 ע"צ מד"ה למא:

מוסף תוספות

א. שיש שום סברא. מוס'
 הר"ש. ב. דאו היה
 משמע שיש קצת סברא
 לחלק אלא אינו נראה להם
 לחלק הלכה המכריע
 שחלק הלכה כמותו שגם
 החולקים עצמם היה קצת
 בדעתם לחלק. שס.
 ג. פלוגתא דר"מ ור'
 יהודה דאובלין כל ארבע.
 מוס' שא"ת. ד. שלא גילו
 האשונים דעתם לחלק בין
 תרומה לחולין. שס.
 ה. כשאין המכריע ברור
 של חולקין, דבר שלא
 אמרה בפניהם לא מקריא
 הכרעה. מ' ה"ר
 ו. לביש ולביה. מוס'
 ר"פ. דר' יוסי אביו של ר'
 ירמיהו היה דור ג'
 לרבי' מה שהיה מולמלין
 בית הלל. מוס' הר"ש.
 ז. [ו] [דאם איתא שנובר
 בכל יטמין מאי קא פריך
 וזכרנוה מה מועיל ביטול
 זה למה שעבר כבר. שס.
 ח. [ד] [בא בחתול והיה
 בת תרבות דלא מצנע
 אלא בתוך הבית ובקרו
 ויהי. מ"מ'ס' תלמוד. לפי
 שנתנו לה לאכול כל
 שבעה. מוס' הר"ש.
 ט. דלא בת תרבות היא.
 מה"מ'ס' תלמוד.

מוסף רש"י

אין הכרעה שלישית
 מברעת. טעם עמך אמה
 אומר ולא כדברי אחר מן,
 צעיהם וכו' הזכירו בית
 ושהו. וידי דמי כרעה,
 כגון אי הוה מני בין בין
 נטומת צבית בין צבדה
 חשק הכל, וכו' אומרים
 בין צבית וכן צבדה תפסה
 זולתו. ר' שמעאל אומר
 נטומת צבדה חשק הכל
 צבית תפסה זולתו, דטעמא

אין הכרעה שלישית מברעת. דעת שלישית היא זו שצית שמאי
 וצית הלל לא הזכירו לגלות דעתם דמיהו חיישין לתקלה כלל
 דאי הוו אמרו הכי צ"ש אומרים בין צבית בין צבדה (ב) חבל
 משפך וכו' אומרים בין צבית בין צבדה תפסה זולתו ואתה צא
 להכריע ולומר צבית כצ"ה צבדה
 כצית שמאי היא הכרעה חבל השמא
 ללא הזכירו צית ושהו טעמא אחרינא
 הוא ולאו משום תקלה ור' שמעאל
 חייש לתקלה והיינו תנאי: מחלוקת.
 ר' אליעזר ור' יהושע שנפלה לפחות
 מנאה חולין טמאים שיש צבית
 ותחתיה מאה חולין טמאין מודה רבי אליעזר
 לרבי יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית
 בטהרה יציל ואם לאו תרד ותטמא ואל
 יטמאנה ביד האי מודה רבי אליעזר לרבי
 יהושע מודה רבי יהושע לר' אליעזר מיבעי
 ליה אמר רבא איפוך רב הונא בריה דרב
 יהושע אמר לעולם לא תיפוך הכא במאי
 עסקינן בכלי שתוכו טהור וגבו טמא מהו
 דתימא ניגזור דילמא נגע גבו בתרומה קמ"ל:

הדרן עלך אור לארבעה עשר
בל שעה כשימותר לאכול מאכיל לבהמה
 לחיה ולעופות ומוכר לנכרי
 ומותר בהנאתו עבר זמנו אסור בהנאתו ולא
 יסיק בו תנור וכירים ר' יהודה אומר אין
 ביעור חמוץ אלא שריפה והחמרים אומרים
 אף מפרד וזורה לרוח או ממיל לים: (גב' כל
 שעה שמוותר לאכול מאכיל לא כל שעה
 שאינו מותר לאכול אינו מאכיל לימא מתני'
 דלא כר' יהודה דאי ר' יהודה הא איכא חמש
 דאינו אוכל ומאכיל ר' דתנן ר' מאיר אומר
 אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש רבי
 יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל
 חמש ושורפין בתחלת שש ואלא מאיר ר' מאיר
 הוא האי כל שעה שמוותר לאכול מאכיל
 כל שעה שאוכל מאכיל מיבעי ליה אמר
 רבה בר עולא מתניתין רבן גמליאל היא
 דתנן רבן גמליאל אומר חולין נאכלין כל
 ארבע תרומה כל חמש ושורפין בתחלת שש
 והכי קאמר כל שעה שמוותר לאכול כהן
 בתרומה ישראל מאכיל חולין לבהמה לחיה
 ולעופות למה לי למיתנא בהמה למה לי
 למיתנא חיה צריכא דאי תנא בהמה דאי
 משיירא חזי לה אבל חיה דאי משיירא
 קמצנעא לה אימא לא ואי תנא חיה משום
 דאי משיירא מיהת מצנעא אבל בהמה זימנין
 דמשיירא ולא מסיק אדעתיה וקאי עליה בבל
 יראה ובבל ימצא אימא לא צריכא עופות ל"ל
 אידי דתנא בהמה וחיה תנא נמו עופות:
 ומוכרו לנכרי: פשיטא לאפוקי מהאי תנא
 דתניא ב"ש אומרים לא ימכור אדם חמצו
 לנכרי אא"כ יודע בו שיכלה קודם פסח וב"ה
 אומרים יכל שעה שמוותר לאכול מותר למכור

הדרן עלך אור לארבעה עשר
כל שעה שמוסר לאכול מאכיל
 לדוקיא אילינא דתידיק הא
 משעה שאינו מותר לאכול אינו מותר
 להאכיל: ולא יסיק צו סנור וקריס.
 בגמרא (כ) פריך שפיעה הא נמי הגאה
 היא: (גב' כל שעה שאוכל מאכיל
 מצעי ליה. אבל השתא דנקט לה
 בתרי לשיני משמע דלמתי גברי קאי.
 והא ליכא למימר דהכי קאמר כל
 שעה שמוותר לאכול מן התורה מאכיל
 אפילו מדרבנן ותימא אילינא דר'
 יהודה דהא איכא שש דמותר לאכול
 מן התורה ואסור להאכיל לדברי הכל:
אלא הכי קאמר כל שעה שיש הימך
 לשום אדם לאכול מאכיל אף האסור
 לאכול לבהמתו כו': צהמה אי
משיירא חזי ליה שאין דרכה להצניע
 אבל חיה כגון חולדה וגימיה וחמול
 דכין להצניע: ואי טמא חיה. הוא
 חמישה הא עדיפא משום דאי משיירא
 מנענעא לו ואלא עבר עליה צבא יראה: ולא אדעסיה. לנטולי: קודם.
 שיצוא הפסח דקסברי מצוה עליו לבערו מן העולם ולא שיהא קיים:
 (י)

אין הכרעה שלישית מברעת. פ"ה הואיל ולא הזכירו צית
 שמאי וצית הלל צית ושהו א"כ טעמא אחרינא הוא ולא
 משום תקלה ולר"י נראה אע"ג דטעמא דצית שמאי משום תקלה
 לא חשיב הכרעה לפי שלא גילו הראשונים דעתן א' לחלק בין צית
 לשדה שלא הזכירו צבדיהם אחד צית
 ואחד שדה וכן פ"ה לעיל וגיב' ר"ג
 לאו מכריע הוא והיה דקולי מנליות
 בין מן המוכן וצין שלא מן המוכן
 טעמא דברי ר"א ר' יהושע אומר בין
 מן המוכן וצין שלא מן המוכן טהור
 ר"ע אומר מן המוכן טמא שלא מן
 המוכן טהור ומשיב ליה צפ' כירה (שנת
 עט: ושי) הכרעה שהרי גילו ר' אליעזר
 ור' יהושע דשייך לחלק בין מן המוכן
 וצין שלא מן המוכן והיה דפ' כיצד
 מצרכין (ברכות מג:). דקאמר צ"ש
 מצרכים על השמן וקאמר ר"ג אני
 אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכותו
 דהס לריחו וזכינו לסיכותו לא זכינו
 וקאמר רבי יוחנן הלכה כדברי
 המכריע לאו משום שהרי גמור
 הוא אלא מפרש ונותן טעם לדבריו
 ותדע דאי מכריע הוא למה הוצרך
 לפסוק הלכה כמותו הא כבר א"ר
 יוחנן צפרק כירה הלכה כדברי
 המכריע וק"ל לפי זה להכא מאי
 אירא הכרעה שלישית שאין הכרעה
 תיפוק ליה דהכרעה תלמיד לאו
 הכרעה היא ד' דלאמר צפ' כירה
 (שנת עט:). ארבי עקיבא ור"ח פי'
 הכרעה שלישית דור שליש' דהיינו
 הכרעה תלמיד דלאמר צפ' כירה:

הדרן עלך אור לארבעה עשר
כל שעה עבר זמנו אסור
 בהנאה. ואסור לנכור ואס
 מכר דמיו מותיין דלין תופס את
 דמיו כדתנן צפ"צ דקדושין (דף טו:)
 מכין וקידש צדמיהן מקודשת:
אימא מתניתין דלא בר' יהודה.
 אף לפי הספקא לא אמא
 כר' יהודה אלא הכי קאמר לימא
 מתני' דלא כר' יהודה אלא כר'
 מאיר ומסיק דהי מאיר נמי לא אמי:
ואי אשמעינן חיה משום דמצנעא
 לה. ואין עובר משום צל
 יטמין דכל יטמין נפקא לן מלא
 ימלא ואין זה מצי כיון שאין ידוע
 היכן הוא וכן משמע צפ"ק (דף טו:)
 דפריך וכו' משכחת לה ליצטלה
 משמע דכל כמה דלא משכחת לא
 עבר צבל יראה' הך רש"י היכי
 שרי להאכיל לחיה שדרכה לנטמן
 הא תנן צפ"ק (דף טו:). מה שמשייר
 ייטמין צניעא כדי שלא טטול
 חולדה צפניו ויהא כריך צדיקה
 אחרי וכו' שש אסור ליתן צפניהם
 וש לחלק בין חיה לחולדה המגדלים
 צבתיס דהיה לא מצנעא כולי האי כ' כמו
 חולדה וטומנת צבורים וצפדיקין ט:

וקאי עיה בב' יראה. פי' אס לא צניטלו והוא הדין דהוה
 מצי למימר דילמא אמי למיכל מיניה:
 כלי שנטמא אחורין במשקה, תוכו ואוגנו ואזנו וידיו טהורין, מהו דתימא גזר ר' אליעזר דלמא אתי למנעו גבו בתרומה
 ויטמאנה, קמ"ל מודה ר' אליעזר שמפיל רביעית בטהרה בכלי שתוכו טהור וגבו טמא, ולא חייש ר' אליעזר דלמא נגע
 בגבו שהוא טמא ומצא כאלו מטמא התרומה בידים. הדרן עלך אור לארבעה עשר
 כל שעה שמוותר לאכול לבהמה ולחיה וכו', מתני' דלא כר' יהודה, דאי ר' יהודה, התנן ר' יהודה אומר אוכלין כל
 ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש, והא איכא שעה חמישית שהוא אינו אוכל ומאכיל לבהמה ומותר בהנאתו,
 אלא מאי ר' מאיר היא, דקתני אוכלין כל חמש, אי הכי כל שעה שאוכלין מאכיל מיבעי ליה למתנא, ולא עמדה לא זו ולא
 זו, ואוקמינן לר"ג דתנאי בפרקין קמא, ר"ג אומר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש ושורפין בתחלת שש, והכי קתני
 כל שעה שכהן מותר לאכול תרומה מאכיל ישראל חולין לבהמה ולחיה כו'. ומוכרי לנכרי פשיטא. כלומר מאחר דקתני
 ומותר בהנאתו, מוכרי לנכרי למאי אתא, ואוקימנא לאפוקי מהני תנאי. דתנאי בסוף פ' יציאות השבת, בישי אומרים לא
 ימכור אדם חמצו לגוי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח, ב"ה אומר כל שעה שמוותר לאכול מותר למכור.

שנת אף כהנהא אסור, גזירה משום שביעית (לעיל א'). כל שעה שאוכל מאכיל מיבעי ליה. ומותר משמע כל שעה
 נטמא, קמ"ל מודה ר' אליעזר שמפיל רביעית בטהרה בכלי שתוכו טהור וגבו טמא, ולא חייש ר' אליעזר דלמא נגע
 בגבו שהוא טמא ומצא כאלו מטמא התרומה בידים. הדרן עלך אור לארבעה עשר
 כל שעה שמוותר לאכול לבהמה ולחיה וכו', מתני' דלא כר' יהודה, התנן ר' יהודה אומר אוכלין כל
 ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש, והא איכא שעה חמישית שהוא אינו אוכל ומאכיל לבהמה ומותר בהנאתו,
 אלא מאי ר' מאיר היא, דקתני אוכלין כל חמש, אי הכי כל שעה שאוכלין מאכיל מיבעי ליה למתנא, ולא עמדה לא זו ולא
 זו, ואוקמינן לר"ג דתנאי בפרקין קמא, ר"ג אומר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש ושורפין בתחלת שש, והכי קתני
 כל שעה שכהן מותר לאכול תרומה מאכיל ישראל חולין לבהמה ולחיה כו'. ומוכרי לנכרי פשיטא. כלומר מאחר דקתני
 ומותר בהנאתו, מוכרי לנכרי למאי אתא, ואוקימנא לאפוקי מהני תנאי. דתנאי בסוף פ' יציאות השבת, בישי אומרים לא
 ימכור אדם חמצו לגוי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח, ב"ה אומר כל שעה שמוותר לאכול מותר למכור.

קלה א מיי פ"ב מהל'
 תרומות הלכה ה:
 א ב מיי פ"א מהלכות
 תמן הלכה טו' א סג
 לאוין עו טושי' א"ח סי'
 תמג טפ"א:
 ג ב מיי פ"ג שם הלכה
 יא טושי' א"ח סי'
 תמה טפ"א:
 ג ד מיי שם פ"ג הלכה
 יא טושי' א"ח סי'
 תמג ט"א וסי' תמה טפ"א
 ז:

רבינו חננאל

והוה שאמר אין הכרעה
 שלישית מברעת. ושמעוה זו
 בהגהות וזוטא. (ופריק')
 [ב] פירק ראשית הגז תניא
 ר' ישמעאל בר' יוסי אומר
 משום אביו ארבע, שנאמר
 וארבע צאן תחת השה.
 תניא אמר רבי אלמלא
 דבריהם דברי תורה ודברי
 רבי' דברי קבלה, אנו דברי
 רבי' ושמעין, וכל שכן
 שדבריהם דברי קבלה
 ודברי רבי' תורה, והאמר
 מר אין הכרעה שלישית
 מברעת, אמר ר' יוחנן
 מפי שמועה אמרה מפי
 חגי יכריה ומלאכי. ורבינו
 חננאל האו ז"ל היה אומר
 בקבלה כי אינה הכרעה
 אלא בומן ששנים חלוקים
 ואחד מכריע כאחד מהן
 שנמצאו שנים ואחד
 מכריע והלכה כרבים. אבל
 בומן שאומר חצי דברי זה
 וחצי דברי זה אין זה
 מכריע, טעם שלישית הוא.
 ולפיכך כשאמר ר' ישמעאל
 שמועאל בבית תעשה
 זולתו כב"ה, בשרה
 תשתפך הכל כב"ש, אמרו
 לו הכרעה שלישית היא זו
 הכרעה שלישית מברעת.
 ושמעוה זו כמות שהיא
 בזה המקום. (ועוד) אמר
 ר' יוסי בר' חננאל מחלוקת
 שנפלה לפחות ממאה
 חולין, דקא פסדי להו
 לחולין לגמרי, אבל נפלה
 לכמאה כמות חולין דלא
 קא פסדי להו לחולין, דהא
 תרומה לרביי הכל כולה
 באחד ומאה, דברי יטמאנה
 תרד ותטמא ואל יטמאנה
 ביד. ותניא נמי הכי, דתניא
 הבית שנשברה בגת
 העלינה ונתחית מאה
 חולין טמאין, מודה ר' אליעזר
 לר' יהושע שאם יכול להציל
 רביעית בטהרה יציל ואם לאו תרד
 ותטמא ואל יטמאנה ביד.
 ומקשינן והא ר' יהושע
 הוא דתני אף יטמא ביד,
 והוא היה צריך עכשיו
 להודות לר' אליעזר שלא
 יטמא ביד, והיכי קתני דר'
 אליעזר הוא שמודה לר'
 יהושע. ואמר רב פפא
 אפיך ואימא מודה ר' יהושע
 ביה דרב יהושע אמר לעולם
 לא תפך, והכא בבא להציל רביעית
 בטהרה בכלי שגבו טמא
 ותוכו טהור, מהו דתימא
 גזר ר' אליעזר להציל בכלי
 שגבו טמא, כי ההיא דתנן

כלי שנטמא אחורין במשקה, תוכו ואוגנו ואזנו וידיו טהורין, מהו דתימא גזר ר' אליעזר דלמא אתי למנעו גבו בתרומה
 ויטמאנה, קמ"ל מודה ר' אליעזר שמפיל רביעית בטהרה בכלי שתוכו טהור וגבו טמא, ולא חייש ר' אליעזר דלמא נגע
 בגבו שהוא טמא ומצא כאלו מטמא התרומה בידים. הדרן עלך אור לארבעה עשר
 כל שעה שמוותר לאכול לבהמה ולחיה וכו', מתני' דלא כר' יהודה, התנן ר' יהודה אומר אוכלין כל
 ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש, והא איכא שעה חמישית שהוא אינו אוכל ומאכיל לבהמה ומותר בהנאתו,
 אלא מאי ר' מאיר היא, דקתני אוכלין כל חמש, אי הכי כל שעה שאוכלין מאכיל מיבעי ליה למתנא, ולא עמדה לא זו ולא
 זו, ואוקמינן לר"ג דתנאי בפרקין קמא, ר"ג אומר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש ושורפין בתחלת שש, והכי קתני
 כל שעה שכהן מותר לאכול תרומה מאכיל ישראל חולין לבהמה ולחיה כו'. ומוכרי לנכרי פשיטא. כלומר מאחר דקתני
 ומותר בהנאתו, מוכרי לנכרי למאי אתא, ואוקימנא לאפוקי מהני תנאי. דתנאי בסוף פ' יציאות השבת, בישי אומרים לא
 ימכור אדם חמצו לגוי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח, ב"ה אומר כל שעה שמוותר לאכול מותר למכור.